

vond ik zoowel tusschen rietschorren met de wortels in 't water, als op plaatsen, waar noch 's winters noch 's zomers water te vinden was, in droge houtwallen. Is de struik dus een moeras- of oeverplant, of een landplant? 't Zelfde kan men waarnemen bij *Epilobium*, bij *Lythrum*, enz. *Primula*'s worden gemeenlijk als boschplanten beschouwd, maar *P. officinalis* vindt men altijd in open zonnige weiden. Ook de *P. acaulis* kan men daar vinden.

Zoo zou men heel wat tegenstrijdigs kunnen vinden. Wij menschen, denken de natuur te kunnen reglementeeren, doch zij laat zich niets voorschrijven en heeft maling aan dat klassificeeren en gooit soms al onze bepalingen in de war.

LEONARD A. SPRINGER.

Over 1923. — Januari was hier een zachte maand; wat mistig, zelfs wat erg. De gemiddelde dagtemperatuur bedroeg 5,6° C. 20 Jan. zong er weer een zanglijster bij huis, en de rozen en verschillende struiken in de Scheveningsche boschjes liepen uit.

Begin Februari ging ook nog mooi door. 4 Febr. vond ik de volgende planten die weer (of nog) bloeiden: Speenkruid, muur, els, kleine veldkers, voorjaarsvroegeling, paardebloem, madeliefje, paarse doovenetel, witte doovenetel en dagkoekoeksbloem.

De laatste twee droegen bloemen, die er nog erg armoedig uitzagen. De koekoeksbloem had zelfs haast geen kleur.

Den 12den werd het plotseling kouder, met zelfs vorst en sneeuw tot den 22sten. De struiken moesten het erg ontgelden; en het hoeffblad (Groot) dat bijna bloeide, moest z'n knoppen tot den 28sten gesloten houden. Toen was ook het Vogelorkest weer in vollen gang. Maart was vrij droog. Dagtemperatuur 8,7° C. Toen den 17en de zon weer eens goed scheen zijn alle muggen weer te voorschijn gekomen en een paar dagen later ook de vliegen. Toch was de morgentemperatuur den 17en nog maar 3,8°. De 1ste en 2de decade van April waren buitengewoon droog. Een enkele onweersbui had het gevolg dat den 14en alles ineens prachtig groen was. Nu zag ik pas m'n eerste hommels, n.l. den 2den een koningin aardhommel en den 5den een koningin van *Bombus muscorum*. Op open plaatsen staat de plantengroei er slecht bij. Vooral het mos. Maar in Mei wordt de schade voor eenigen tijd goed opgehaald. De boschjes staan er frisch bij. Robbertskruid, pijpkruid, look zonder look en dagkoekoeksbloem bloeien in overvloed. Vooral lookkraket heeft een goed jaar, veel beter als vorige jaren. Maar nu komt de groote droogte, die vooral op open terrein duidelijk waarneembaar is. Verschillende boomen verliezen weer blad, vooral de iep, meest aan den top. De regen van eind Juli en Augustus had tengevolge, dat de planten van open terrein hun schade gingen inhalen door rijken bloei. Zoo bijvoorbeeld Ooievaarsbek, muizenoor, raygras, Jakobskruid, hazepootje en geel walstroo. Vooral de laatste twee bloeien merkwaardig goed. 't Komt me voor, dat ze ook algemeener verspreid zijn dan vorige jaren, maar dat kan aan mij liggen.

De drienerfmuur groeit ook hier dit jaar verbazend goed. De boschjes in de duinen staan er vol mee, en in de Scheveningsche boschjes zijn ze ook overal te vinden.

Scheveningen, 15 Aug. '23.

TH. J. BROUWER.

Grindvondsten. — In het Julinumnummer der Levende Natuur wordt door den heer De B. geschreven in „Vacantie-Biologie” over de Drentsche hei en over steenen vondsten. O. a. over een brokje van een zeeëgel en het nog niet vinden van een geheel gave. Misschien interesseert het iemand te weten, dat door mij op de Nolder-Heide, tusschen Zuidwolde en Balkbrug (Avereest) een stuk vuursteen met gave zeeëgel werd gevonden. Verder veel graniet en allerlei wat de heer De B. opnoemde. Ook een prachtig gevormde ronde steen, bijna een rond-wit kaasje, op een brok na, dat er afgebroken was. Zou dit een waterwalrolsteen zijn? Ook vond ik waarschijnlijk een haaiantand in een stuk vuursteen, tenminste de vorm is juist als in aflevering Juni van „de Natuur” was afgebeeld.

Dedemsvaart.

H. C. V. D. ELST POMPE.

Eekhoortje. — Omdat u zoo veel van dieren houdt, wil ik u wat vertellen van een kleine eekhoorn, die waarschijnlijk te vroeg de wereld intoog, en zielig en koud door mij gevonden werd, in 'n hoekje van een lighal in 't bosch. 'k Nam 't beestje op, dat zich blijk-

baar in m'n warme hand thuis voelde, en bracht hem op m'n kamer, waar ik hem in m'n toilettemmer een bedje maakte van 'n oud stukje deken. Met een nauw glazen buisje liet ik wat melk in z'n bekje druppelen, dat er echter voor 't grootste deel weer uit liep.

'k Rolde hem lekker in 't dekontje en dacht dat ie 't vrij goed had zoo, maar de volgende morgen was ie zoo door en door koud en miserabel, dat 'k één twee drie een klein zakje naaide, hem daarin deed en 't toen met de opening naar boven tusschen m'n ondergoed stopte, om hem de noodige warmte toe te voeren. Na 'n paar uur was 't een ander beest, lag ie behagelijk in een gerold en voelde warm aan zooals 't behoorde. 'k Nam hem er toen even uit en probeerde weer met wat melk, die hij nu met graagte van m'n hand likte. Blij met 't succes borg 'k hem maar weer in 't zakje op m'n borst, en heb hem daar 14 dagen geherbergd. 's Nachts speldde 'k het vast om 't niet te verliezen en ongelukken met 't kleine diertje te voorkomen. 't Was grappig om te zien hoe „Sjorrie” zoo noemde ik hem, op z'n kop van af m'n schouder 't zakje in schoot, dat ik dan even voor hem open hield en nog leuker was 't, hoe ie sputterde als m'n hand in 't zakje dook om hem op te diepen voor een maaltijd of ook wel om hem belangstellenden te toonen. Hij maakte dan zulke grappige protesteerende geluidjes, dat 'k hem daarom alleen wel eens in z'n slaap stoorde. Hij

heeft nooit een plasje in 't zakje gedaan, 'k haalde hem er even uit als ie ging bewegen; meestal bleek dat een sein van zijn kant en was 't koddig hoe ie als ie klaar was weer tegen m'n arm op waggelde en z'n holletje op zocht. 'k Heb hem nu 3 weken, en 't kleine koude miserige beest van toen is herschapen in 'n levenslustige eekhoorn, die door m'n kamer springt, over m'n bed holt, tegen m'n beenen opklautert en in 'n wip op m'n hoofd zit, waar ie een nootje in mijn haar begraaft voor z'n winterprovisie. Hij is zoo tierig als een jonge eekhoorn maar zijn kan; speelt met me als 'n poes en knabbelt aan alles wat onder z'n bereik komt. 't Mooiste is, dat ie zoo goed als zindelijk is, z'n plasje altijd op 't zelfde plekje doet met een heel enkele vergissing, en dus vrij rond mag huppelen. Hij heeft nu genoeg warmte in zich zelf, hoeft niet meer in 't zakje, maar 's nachts kruipt ie dicht tegen me aan, zoekt zelf een warm plekje. Hij eet nu in hoofdzaak apenootjes, amandelen, eikels en van die groote paddestoelen, 't zoogenaamde eekhoorntjesbrood, maar versmaadt rijst of griesmeel pap, waarmee ik hem de eerste week voerde, ook nog niet. — 't Is een klein wondertje en 'k geniet zoo van al z'n grappige maniertjes en sierlijke houdinkjes, dat 't een heel ding zal worden hem weg te doen. Daarbij ben 'k erg bang, dat hij zich makkelijk zal laten vangen door de boerenjongens, die er hier veel jacht op maken. 'k Geef hem graag de vrijheid, maar zou zeker willen weten dat 't hem goed zal gaan in 't bosch. — Dikwijls heb ik gezegd, als ie zoo dol is, en zoo vertrouwelijk z'n spel speelt, „dat moest mijnheer Thijsse eens zien” en eindelijk besloot ik, u er eens wat van te schrijven. Mogelijk hebt u, die zoo rijk aan ervaringen met dieren is, zelf wel iets dergelijks ondervonden, zoo niet, dan zal 't verhaal van mijn „Sjorrie” u zeker wel interesseeren.

Gaarne zou 'k uw oordeel weten aangaande sjorrie's toekomst. Denkt u, dat 'k wachten

moet tot hij groot is, voor 'k hem naar 't bosch breng, of zou 't beter zijn dat ie nu al gaat? Hij klautert overal tegen op en voelt zich heelemaal thuis in m'n kamer. Zondag heb 'k hem voor 't eerst in een spar gezet. Hij klom dadelijk blij naar 't topje en zat daar wel 'n kwartier, waarna ie daalde en over de grond naar 'n eik golfde, die er vlak naasts tond. Daar haalde hij ook z'n hart eens op, maar toen ie naar benee kwam en ik m'n hand aan den stam bracht, liep ie er zelf op en heb 'k hem weer mee genomen. Wel gaf ie blijken van misnoegen maar 'k meende dat ie eigenlijk nog te klein was, om 's nachts alleen buiten te zijn en was blij, dat 'k hem weer veilig terug kon brengen. — Terwijl 'k dit alles schrijf speelt sjonnie op m'n tafel, knabbelt aan m'n lak, rommelt tusschen 'n bos margrieten terwijl ie op de rand van 't kannetje zit en schiet dan weer plots op m'n bewegende pen af, waar ie in hapt of duikelt over m'n linkerhand en voert de zotste bokkesprongen uit op 't papier, zoodat u de afdrukken van z'n kleine voetjes zoudt kunnen waarnemen, indien ik de zoeltjes vooraf had zwart gemaakt.

Zoo, nou hoop 'k dat u dit verhaal met even veel genoegen leest, als ik het schreef. 'k Vond het zoo prettig 't u te vertellen omdat u de dieren zoo lief hebt en al kent u mij niet, wat doet dat er toe? 't Gaat om 't geluk van een klein lief diertje en als 'k aan de aardige plaat in de Groene denk, waar alle mogelijke dieren u ter eer muziek maken, durf ik u wel vragen zoo goed te willen zijn mij in dezen te raden.

Zuster M. LIGTELJN, Herstellingsoord voor Onderwijzers, Lunteren.

Kinderwerk. — In het Septembernummer van D. L. N. noemt de heer Vuyck mij als de zender van een partijtje hommels, en de geachte Redactie laat onmiddellijk daarop de waarschuwing volgen van den heer Tolsma: „Wij en de kinderen”. Daar ik op deze wijze bij de kwestie geïnteresseerd ben, mag ik wel zoo vrij zijn, het volgende in 't midden te brengen:

Met den heer T. ben ik 't grootendeels, en met den geachten Redacteur heelemaal eens. Waar de laatste in z'n bijschrift zegt: „En nu lijkt het me wel mogelijk, om eenigszins gevorderde leerlingen te doen deelnemen aan een onderzoek, enz.” kan ik uit eigen ervaring verklaren, dat dit *zeer goed* mogelijk is, zonder dat daaruit de nadeelige gevolgen voortvloeien, die de heer T. vreest. Men moet echter geen medewerking vragen van leerlingen in een klas, waar het natuur-historisch onderwijs niet de sympathie van den onderwijzer heeft. Doch als de jongens ook maar eenigszins weten, hoe uitgebreid en mooi ons planten- en dierenrijk is, hoe veel er op dit gebied te zien en te bestudeeren en te genieten valt; als de onderwijzer zelf op een of ander terrein wat verzamelt, en de jongens daarin meelevens; als ze weten, dat er een mooi tijdschrift bestaat, waarin geleerde menschen over planten en dieren schrijven — als de onderwijzer dan op een keer zegt: „Jongens, er is een mijnheer, die eens graag weten wil, welke hommels er in deze streek rondvliegen”, dan kan men er van overtuigd zijn, dat er geen verkeerde gevolgen te duchten zijn. Later vertelt men ze dan een en ander van het resultaat van hun medewerking, en ze zijn o zoo blij, dat ze daaraan hebben mogen meehelpen!

Het plegen van wreedheid moet natuurlijk uitgesloten zijn. Ze moeten de diertjes levend meebrengen; als ze dan weten, dat deze pijnloos in 'n bedwelmflesch gedood worden, zal dit voor hen niets wreeds hebben.

Uit den aard der zaak zal men van de leerlingen niet zoo dikwijls dergelijke „diensten voor de wetenschap” vragen. En in deze hommelskwestie geloof ik, dat het nog wel zoo gemakkelijk is, als degene, die Dr. Vuyck een kleinen dienst wil bewijzen, er zelf met een vangflesch op uit gaat.

'n Bewijs nog, dat het wel eens aardig is, als men de kinderen „er niet geheel buiten laat.” Ik kreeg dezen zomer van een oud-leerling van me een mooie rups, die van de zeldzaam in ons land voorkomende *Gastropacha populifolia* bleek te zijn, en waarmede ik Dr. J. Th. Oudemans in Putten een groot genoegen kon doen.

Men kan bij grootere kinderen zoo gemakkelijk liefde en belangstelling voor de natuur aankweken; ook op de wijze, waarover het hier gaat. En waar die liefde en belangstelling aanwezig zijn, valt het den onderwijzer niet moeilijk, ook de natuurbescherming krachtig te bevorderen. Het lijkt mij niet onmogelijk, dat de onderwijzer z'n leerlingen zoover krijgt, dat ze vogelnesten met rust laten, zeker de jongens van de hoogste klas.

Herwen, Sept. '23.

L. H. SCHOLTEN.